

bi muzeološka istraživanja trebalo usmjeriti i izvan uske sfere muzejske djelatnosti, tj. prema međuzavisnosti- ma s ostalim pojavnim oblicima oko nas koji mogu djelovati i djeluju na oblikovanje identiteta, a koji su ili mogu biti komplementarni s muzejskim djelovanjem i utjecajnim područjem.

Identitet je također jedna od kulturnih ili socijalnih varijabla koje na području muzeološke doktrine valja moći dokumentirati kao kvalitetu u kontekstu svih onih društvenih promjena koje djeluju na oblikovanje identiteta. Stoga se muzeologija treba pozabaviti oblicima adekvatnog dokumentiranja i pohranjivanja spoznaja o utvrđenim kvalitetama onih identiteta koji su društveno i znanstveno relevantni u određenom trenutku. Jer identitet, koji se ostvaruje i ostaje samo na razini individualne spoznaje, kolikogod je opravdan na liniji humaniziranja ljudske egzistencije i time ispunjava svoju svrhu davanja sadržajnijeg života onom pojedincu ili grupi koji do tih spoznaja dođu, ipak ne može poslužiti kao realni temelj za unapređivanje jasnijih i određenijih puteva prema muzeološkom iskazivanju određenih oblika identiteta putem organizirane i definirane muzejske poruke.

Neminovno je da muzeološka teorijska misao postavi značajke kojima se iskazuju najširi i najprihvatljiviji oblici identiteta, među one kriterije muzealnosti koji su presudni za određivanje muzealne kvalitete nekog predmeta i da time identitet koji izražava cjelinu svojim postojanjem stavi na ono mjesto koje mu pripada.

ABSTRACT

Identity as a part of museality Ivo Maroević

Museology should include theoretical research on the modes of identity that can be expressed and illustrated in museum activities. The author also gives definitions of the notions museology, identity and museality.

Museality is the quality of an object that enables it, when isolated from its objective reality and placed in the reality of a museum, to become a document of the reality from which it was taken, i. e. to transform into a museum object.

Museum objects should contain such characteristics that enable certain identities to be expressed. Museum objects as part of a cultural heritage consist of such components as time, space and society.

Uloga i značenje Muzeja moderne/suvremene umjetnosti u Zagrebu za galerije regionalnih centara

U povodu 30 godina Galerije suvremene umjetnosti u Zagrebu i Okruglog stola U susret muzeju suvremene umjetnosti, Muzejski prostor, Zagreb, 29. IX. 1986.

Vlastimir Kusik
Galerija likovnih umjetnosti Osijek, Osijek

Primljeno: 19. 3. 1987.

U proteklih desetak godina bilježi se osobit intenzitet galerijske aktivnosti van Zagreba, dakle u provinciji, što se prvenstveno ostvaruje otvaranjem novih prostora, aktivnošću stručnih radnika i poticajnim programima što aktualiziraju tematiku suvremenog likovnog stvaralaštva. Iako uvjeti teške krize koja nije mimoišla ni kulturu, objektivno ne pogoduju navedenom procesu, svjedoci smo otvaranja novih galerija, centara kulture, likovnih kolonija te nadalje prisutnosti velikog broja umjetnika koji u toj provinciji žive i rade.

Mlađa generacija povjesničara umjetnosti uspjela se nekako poslovno vezati uz galerije, studentske centre pa čak i kolonije što je pružilo mogućnost promicanja određenog aktivizma važnog za suvremeno stvaralaštvo. S vremenom je to pokazalo i stanovite rezultate tako da manje galerije i centri uspijevaju organizirati vrlo zanimljive izložbe – samostalne i skupne – koje su često vrijednog tematskog i problemskog značenja. Ima primjera da se baš u takvim, manjim galerijama organiziraju izložbe ili manifestacije koje ni galerije u Zagrebu ne bi mogle postaviti (tome su različiti razlozi), dok umjetnici uspijevaju realizirati i poneke svoje projekte bolje nego u velikim galerijama centra.

Dakle, galerije u manjim mjestima razvijaju likovni život i djelatnost značajnu za cjelokupnu likovnu kulturu republike, pa i šire od tih okvira. Dakako, djelatnost galerija regionalnih centara, koliko god bila zanimljiva i živa prate stanovita ograničenja i slabosti, koji se odražavaju i nedostacima likovne kulture, u cijelosti posebice kulture suvremene umjetnosti.

Prvi i osnovni nedostatak jest slaba povezanost informacija, što je nedvojbeno osnovni preduvjet ostvarenja željenog cilja, a to je afirmacija i kritička valorizacija umjetničke prakse koju tretiraju projekti u tim galerijama. Ne misli

se pritom samo na neodgovarajući odjek u medijima već prvenstveno na nemogućnost da se stvaralaštvo u provinciji – kako praksom, tako i kritikom – prikloni općem toku aktualne umjetničke prakse i misli o njoj. Tako se dešava da uz općepoznati fenomen anonimnosti umjetnika u provinciji i mnoge akcije poznatih umjetnika u tim galerijama nemaju odgovarajućeg odjeka.

Ako dakle izuzmemo odsustvo medija koji tradicionalno prati događanja u centru, dolazimo do zaključka kako je informativni sustav glavni razlog navedenim problemima. Pritom mislim na informativni sustav koji nije suha informacija, već ponajprije komuniciranje informacije i dokumentacije pa čak i koordiniranje organizacijom rada galerija.

Da bi takav galerijski sistem funkcionirao, a on kao sistem bez sumnje postoji, nužna je centralna galerijska institucija koja bi povezala u cjelinu informacije ali prije i iznad svega i skup interesa važan za suvremenu umjetnost.

Dosadašnja iskustva Galerije suvremene umjetnosti s galerijama regionalnih centara dala su niz pozitivnih primjera, prvenstveno oko prijenosa izložbi pa čak i zajedničkog rada na nekim izložbama. Ipak, čini mi se, to nije postalo načelo rada, već samo dobar primjer, od slučaja do slučaja.

Željeni oblik suradnje i rada pretpostavlja galerijski centar koji bi bio na čelu lanca galerija, ili bolje rečeno, na čelu sustava programa čiji je interes, tema i sadržaj suvremena umjetnost.

Naravno, manje je značenje tog sistema u njegovom centralistički organiziranom sklopu; važno je da se uspostavi sinhronizirani rad među galerijama (što je pitanje organiziranosti) te sinhrono planiranje i programiranje rada i aktivnosti stručnjaka.

Imajući u vidu iskustva, ne nažalost naše sredine, jasno je da takav galerijski centar treba vidjeti u instituciji Muzeja suvremene umjetnosti u Zagrebu. Mislim da odnos tog muzeja prema galerijama u regiji treba vidjeti u sklopu nastojanja da se takva suradnja i rad ostvari. Jer, uz sve obaveze koje ima ta institucija, mislim da takva ustanova treba razvijati i više oblike suradnje s drugim galerijama što je višestruk i višeznačan interes za ukupnost kulture suvremene umjetnosti. A rečeno je, kultura suvremene umjetnosti »dešava« se kao praksa i kritika i u tim manjim regionalnim galerijama.

Moguće oblike suradnje vidim u slijedećim formama rada:

– uspostavljanjem jakog centralnog sistema komuniciranja informacijama i dokumentima o radu umjetnika, njihovim akcijama i djelima;

– zajednička organizacija izložbi pri čemu oblici participacije nisu samo financijske već i stručne, organizacione i tehničke naravi;

– uspostavljanje sistema otkupa djela suvremene umjetnosti i financiranje rada umjetnika tako da u njemu sudjeluju sredstvima i izborom svi zainteresirani pri čemu bi se pohrana umjetnika i dokumentacija o radu regulirala međusobnim dogovorom;

– izrada zajedničkog plana i programa izdavačkih projekata;

– koordiniranje oko programa međunarodne razmjene i suradnje.

Ponavljam, željenoj suradnji i radu potreban je viši oblik organizacije dogovaranja, koordiniranja i razmjene informacija. To nije samo tehničko pitanje organiziranosti već prvenstveno nužnost za kvalitetnijim oblikom rada, primarno u funkciji specifičnog karaktera suvremene umjetničke prakse.

Jasno je kako to nisu i ne mogu biti različiti SIZ-ovi. Stručna razmjena informacija i dogovor oko programskih elemenata moguća je samo među stručnjacima i stručnim ustanovama. Razvoj galerija u regionalnim centrima i Muzeja suvremene umjetnosti odvojen je i paralelan tok koji se, međutim, nužno mora negdje ukrstiti. Svjedoci smo da naša kultura i umjetnost nema takvog Muzeja što ukupnost želja, interesa i potreba čini polovičnim. Sustav naših galerija kao važna karika u procesu stvaralaštva i predstavljanju tog stvaralaštva javnosti nema danas svoju središnju instituciju koju svi željno prepoznajemo kao Muzej suvremene umjetnosti. U vremenu kada je informacija sve i preduvjet svakog oblika kulturnog opstojanja, željeni Muzej je uvjet bez koga nema niti dobrog i ispravnog rada među galerijama. Vizija takve institucije bez uključivanja u integralni sustav kulture i vezom s nizom ostalih galerija, mislim nije moguća. Zato Muzej suvremene umjetnosti nije samo potreba Zagreba već i svih galerija u Hrvatskoj i Jugoslaviji.

ABSTRACT

The role and the meaning of a museum of modern /contemporary art in Zagreb for the galleries in regional centers

On the occasion of the 30th anniversary of the Gallery of Contemporary Art in Zagreb, and the round table «Towards a museum of contemporary art», Muzejski prostor, September 29th, 1986.

Vlastimir Kusik

The activities of galleries and the art scene in regional centers in Croatia have been intensified during the last ten years. In spite of a cultural crisis new galleries and other cultural institutions have been inaugurated, and interesting programs and exhibitions of popular artists set up. The young generation of art historians is very active, and a great number of artists live and work in country

towns. There is a strong need for the foundation of a central institution, a museum of contemporary art, located in Zagreb, which would cooperate with smaller towns, in various ways such as: a/ in establishing a powerful system of communication through information and documentation on the artists production, b/ in joint organizing of exhibitions, c/ in setting up a system of purchase of works of art, d/ in common publishing programs, e/ in coordinating the program of international exchange and cooperation.

The foundation of a museum of contemporary art is not only a need of Zagreb but of all other galleries in Croatia and in Yugoslavia as well.

● 50 godina Zavičajnog muzeja Varaždinske Toplice

Libuše Kašpar

Gradski muzej Karlovac,
Karlovac

Primljeno: 22. 1. 1988.

Zavičajni muzej Varaždinske Toplice proslavio je godine 1987. 50 godina svoga postojanja.

Varaždinske Toplice, poznate već u rimskom razdoblju pod nazivom AQUAE IASSAE, kao glasovito zdravstveno, kulturno i privredno središte, danas su jedno od najpoznatijih kupališnih lječilišta u Jugoslaviji.

Spomenici njihove bogate prošlosti bili su stoljećima izloženi uništavanju. Tek zalaganjem mr. ph. Josipa Čabriana počinju bolji dani za Varaždinske Toplice. Godine 1937. mr. Čabrijan uređuje muzejsku zbirku u dvije prizemne prostorije Konstantinova doma. Bili su izloženi reljefi Nimfeja, zavjetni žrtvenici, fragmenti skulptura te djelomice geološki materijal i numizmatika (srebrni i bakreni novac Rimskog Carstva), slike i vedute Toplica kao i literatura o Toplicama. U to vrijeme zbirka je bila privatno vlasništvo kaptols-

kog Kupališnog lječilišta. Godine 1943. zbirka je deložirana od strane okupatora.

Nakon rata mr. Čabrian obnavlja muzej uz svesrdnu pomoć Krešimira Filića, direktora Gradskog muzeja u Varaždinu. Muzej se seli u prizemlje topličkog Starog grada. Međutim, ubrzo stižu nove poteškoće. Godine 1953. (1. travnja) muzej je zatvoren za posjetioce jer je Kupališno lječilište, vlasnik Starog grada, preuzelo jedinu muzejsku prostoriju, dodijelivši tri vlažne prostorije. Iste godine ekipa Arheološkog muzeja iz Zagreba, predvođena prof. Marcelom Gorencom, započinje sistematska istraživanja antičkog kompleksa u topličkom parku. Tako su na svjetlo dana iskrsele antičke AQUAE IASSAE, najbolje sačuvane rimski lokalitet u kontinentalnoj Hrvatskoj.

Godinu dana kasnije Muzej prestaje biti zbirka Kupališnog lječilišta. Preuzima ga NOO Varaždinske Toplice, čime je ostvaren osnovni preduvjet za djelovanje muzeja kao javne institucije. Muzej dobiva Pravila, ima muzejski odbor, i dobiva financijsku pomoć, koja prerasta u stalnu dotaciju, ali i nadalje ostaje zatvoren za javnost.

Godine 1958. vraćena je muzeju prva muzejska prostorija u kojoj ostaje arheološka zbirka, a u drugoj prostoriji se uređuje balneološka zbirka.

Godine 1961. Muzej dobiva konačno radne i skladišne prostorije, što je omogućilo normalan rad i otvaranje za javnost 29. srpnja 1962. godine kada su svečano otvorene nove postavljene zbirke. Uz arheološku i balneološku, muzej dobiva kulturno-historijsku te zbirku narodne revolucije. Godinu dana kasnije prenesena je stara seoska

Direktor Muzeja Varaždinskih Toplica prof. Stjepan Hajduk, uručuje priznanje dru Antunu Baueru. Snimio: Tomislav Djurić

